

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ИНСПЕКТОРАТ КЪМ ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

гр. София 1000, ул. „Георг Вашингтон“ № 17, тел.: 02 9057502, факс: 02 9057503

Изх. № A-01-890/19

Дата: 27.01.2020г.

ДО
ОБЩОТО СЪБРАНИЕ НА
ГРАЖДАНСКАТА И ТЪРГОВСКАТА
КОЛЕГИИ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН
СЪД

СТ А Н О В И Щ Е

НА ИНСПЕКТОРАТА КЪМ ВСС

по тълк. дело № 5/2019 г. по описа на ОСГТК на ВКС

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

В Инспектората към Висшия съдебен съвет (ИВСС) е постъпило писмо от председателя на Върховния касационен съд (ВКС), с което е предоставена възможност на ИВСС да изрази становище по тълк. д. № 5/2019 г. на ОСГТК на ВКС.

Тълкувателното дело е образувано с разпореждане на председателя на ВКС от 31.10.2019 г. Въпросът, предмет на делото, е предложен от състав на Второ търговско отделение на ВКС с Определение № 225/17.07.2019 г. по т. д. № 2625/2018 г. Предложението е мотивирано с обстоятелството, че съдебният състав е констатирал противоречиво решаване на въпроса от кога тече шестмесечният срок по чл. 147, ал. 1 ЗЗД при уговорено погасяване на главното задължение на отделни погасителни вноски с различни падежи – от датата на падежа за всяка вноска или от настъпване на изискуемостта на целия дълг, включително в хипотезата на предсрочна изискуемост.

В практиката са застъпени две становища с решения, постановени по реда на чл. 290 ГПК.

С Решение № 83/26.05.2017 г. по т. д. № 50394/2016 г. на IV г. о. на ВКС и Решение № 44/05.06.2017 г. по гр. д. № 60073/2016 г. на III г. о. на ВКС е прието, че шестмесечният срок по чл. 147, ал. 1 ЗЗД тече от датата на падежа на всяка вноска и ако кредиторът бездейства и не предяви иск срещу главния длъжник в рамките на този срок, с изтичането му се прекратява задължението на поръчителя за плащане

на тази вноса, преклудира се отговорността му за съответната част от главното задължение. Становището е, че по отношение на вноските, чиито падежи вече са настъпили не е необходимо целият дълг да е станал изискуем, за да започне да тече шестмесечният преклузивен срок по чл. 147, ал. 1 ЗЗД. Ако кредиторът не се грижи за интересите си и бездейства /не води иск срещу главния длъжник за вноските с вече настъпили падежи или не обявява предсрочна изискуемост на вноските с ненастъпили падежи/ - срокът по чл. 147, ал. 1 ЗЗД тече за всяка отделна вноса от съответната датата на настъпване на падежа ѝ. Ако не завежда иск, но обяви на главния длъжник предсрочната изискуемост - срокът ще тече от датата на достигане на това волеизявление до длъжника, но само по отношение на вноските с ненастъпили падежи към тази дата. Спрямо вноските с настъпили падежи към тази дата срокът тече от датата, на която е настъпил падежът за всяка една отделна вноса.

Друго разрешение е дадено с Решение № 345/12.11.2012 г. по гр. д. № 481/2012 г. на III г. о. Прието е, че с разпоредбата на чл. 147, ал. 1 ЗЗД „законът регламентира прекратяване на поръчителството, поради бездействие на кредитора по договора след падежа на главното задължение, но не с падежа на отделни анюитетни вноски“. С Решение № 58/15.04.2009 г. по т. д. № 584/2008 г. на II т. о., Решение № 130/27.10.2009 г. по т. д. № 139/2009 г. на I т. о., Решение № 23/24.03.2015 г. по т. д. № 1717/2013 г. на I т. о. и Решение № 40/17.06.2015 г. по т. д. № 601/2014 г. на I т. о., ВКС се приема, че шестмесечният срок по чл. 147, ал. 1 ЗЗД тече от момента на настъпване на предсрочната изискуемост на дълга, като в отклика от първата група решения не се прави разграничение между вноските с настъпил и ненастъпил падеж към момента на обявяване на предсрочната изискуемост.

В разпоредбата на чл. 147, ал. 1 ЗЗД четем, че поръчителят остава задължен и след падежа на главното задължение, ако кредиторът е предявил иск против длъжника в течение на шест месеца. В общия случай, ако не е уговорено друго или не следва от естеството на дължимата престация, поръчителят обещава същия резултат, който главният длъжник трябва да осъществи. Отговорността на поръчителя се намира в генетична и функционална зависимост от чужд дълг и не може да възникне, ако чуждият дълг не съществува. Договорът за поръчителство има акцесорен характер. Съдържанието на задължението на поръчителя обикновено съвпада със съдържанието на главното задължение – каквото, колкото и когато дължи главният длъжник, това, толкова и тогава дължи поръчителят. Поръчителят отговаря за точното изпълнение на главния дълг, в това число за изпълнението във времево отношение, както и за последиците от неизпълнението.

Страни по договора за поръчителство обаче са само кредиторът и поръчителят. Договорът създава правна връзка и отношения само между страните и е резултат от различен на правопораждащия главното задължение факт. Не е страна третото лице, чието задължение се обезпечава. В тази връзка законът не провежда докрай акцесорния характер на отговорността на поръчителя в няколко посоки. Той може да се позове на изтеклата по отношение на главния длъжник давност, само ако тя е изтекла по отношение и на него. Ако давността е била прекъсната с иск срещу поръчителя, това прекъсване няма действие срещу длъжника – чл. 148 ЗЗД.

Поръчителят не може да отговаря за повече от това, за което се е задължил главният длъжник. Разпоредбата на чл. 147, ал. 2 ЗЗД предвижда, че продължението на срока, дадено на длъжника от кредитора, няма действие спрямо поръчителя.

Тези специфики поставят въпроса до кой момент поръчителят ще продължи да бъде обвързан от главното задължение. Буквалният прочит на разпоредбата на чл. 147, ал. 1 ЗЗД води до извод, че времевите рамки на отговорността на поръчителя се очертават от датата, на която е настъпила изискуемостта на главното задължение и бездействието на кредитора в течение на шест месеца от този момент. Формата на уговореното изпълнение обаче често предвижда погасяване на главното задължение на погасителни вноски, всяка от които със самостоятелен падеж. Всяка вноска става изискуема на падежа си, а при неизпълнение кредиторът може да предприеме действие за принудителното ѝ събиране. Отчитайки това, първата група решения се е обединила около становището, че моментът, в който съответната част от главното задължение е станала изискуема и подлежи на събиране по принудителен ред, е относим към преценката дали кредиторът бездейства и спрямо поръчителя. На плоскостта на предсрочната изискуемост приемат, че срокът тече от различен момент за всяка вноска с настъпил падеж, а отделен е началният му момент спрямо вноските, които кредиторът е обявил за предсрочно изискуеми. Неплащането на отделна вноска безспорно я прави изискуема и кредиторът може успешно да води иск срещу длъжника за събирането ѝ. Доколкото в общия случай с договора за поръчителство трето лице се задължава да обезпечи цялото задължение, в това число посредством гаранция за изпълнение на всяка съответстваща отделна негова част при уговорено изпълнение на вноски, изглежда логично началото на срока, запазващ обезпечението на поръчителството, да тече от падежа на всяка вноска. Това би било в съответствие и с акцесорния характер на задължението на поръчителя спрямо задължението на главния длъжник.

Плащането на задължението на вноски обаче е уговорка в облекчение на длъжника при осъществяване на дължимия резултат, което не променя характера на задължението. Законът също така не провежда докрай проявлението на акцесорния характер на отговорността на поръчителя и отчита, че главното задължение и това на поръчителя са резултат от различни основания. Това поставя под съмнение становището, че бездействието на кредитора при настъпването на изискуемостта на всяка отделна част на задължението автоматично влече и ограничаване на отговорността на поръчителя по отношение на нея. Договорът за поръчителство е обезпечение на кредитора, което в общия случай гарантира, че ще му бъде престиран целият дължим резултат на определена в договора крайна дата. Поръчителят договаря с кредитора на главния длъжник със знанието, че обезпечава изпълнението на цялото задължение и отговаря за него и след падежа на неговата последната погасителна вноска, в това число при предсрочна изискуемост. В крайна сметка става въпрос за едно, макар и разсрочено задължение, което се погасява напълно с изпълнение на последната вноска, съответно на всички дължими вноски, станали предсрочно изискуеми. Най-сетне при формирането на крайни изводи по принципния въпрос от кога тече срокът по чл. 147, ал. 1 ЗЗД трябва да се вземе предвид, че са възможни начини на изпълнение, при които страните уговорят в различие от условията, когато задължението се погасява на

вноски с падеж всеки месец. Решенията, които считат, че началото на срока тече от падежа на всяка вноски, а за предсрочно изискуемите - от момента на обявяването на предсрочната изискуемост, не отчитат, че между страните може да е уговорено задължението да се погасява с падежи на всяка отделна вноски през периоди по-големи от 6 месеца. Възприемането на такова становище би означавало, че дори страните да са предвидили предсрочна изискуемост и кредиторът да се е възползва от правото си да я обяви, той автоматично би изгубил обезпечението, което му дава поръчителството, по отношение на тази вноски или вноски, за които шестмесечният срок по чл. 147, ал. 1 ЗЗД вече ще е изтекъл. Това, от своя страна, ще доведе до ограничаване на свободата при договаряне и би принудило страните да приспособяват отношенията си към последици, които не произтичат от императивни изисквания на закона.

По изложените съображения считаме за правилно становището, че при уговорено погасяване на главното задължение на погасителни вноски, с различни падежи, шестмесечният срок по чл. 147, ал. 1 ЗЗД тече от настъпване на изискуемостта на целия дълг, а при обявена предсрочна изискуемост - от момента на достигане на това волеизявление на кредитора до дължника и ако обективно са настъпили уговорените обстоятелства за предсрочната изискуемост.

ИНСПЕКТОР:

(Игнат Георгиев - докладчик)

ИНСПЕКТОР:

(Теодора Нинова)

ИНСПЕКТОР:

(Генади Георгиев)

Н.И; Я.С.

ИНСПЕКТОР:

(Любомир Крумов)